

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В РОСЛИННИЦТВІ

(Представлено к.е.н., проф. Суліменко Л.А.)

В статті досліджено проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління витратами в рослинництві. Внесено пропозиції щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами в рослинництві.

Під час дослідження були використані загальнонаукові методи: індукції та дедукції, діалектичний, історичний та системний, а також деякі специфічні методи бухгалтерського обліку, до яких належать документування, інвентаризація, оцінка, калькуляція, бухгалтерські рахунки, подвійний запис, бухгалтерський баланс та бухгалтерська звітність.

Ключові слова: витрати, собівартість, продукція, рослинництво, виробництво, ефективність, управління.

Постановка проблеми. Облік витрат займає одне з центральних місць під час визначення фінансових результатів діяльності аграрних підприємств і є найважливішим розділом внутрішньогосподарського обліку. Це одна з найбільш трудомістких і відповідальних ділянок облікової роботи, що вимагає концентрації уваги безпосередньо на організації та плануванні виробництва. У сучасних умовах господарювання оперативна інформація про витрати на виробництво тих чи інших культур відіграє надзвичайно важливу роль [5]. Тому проблеми ефективної організації обліку витрат в рослинництві сільськогосподарських підприємств, підвищення достовірності, оперативності й аналітичності обліку є актуальними та потребують подальшого дослідження.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженню цього питання приділялася значна увага, про що свідчить значна кількість досліджень у цій галузі. Різні аспекти цієї проблеми знайшли відображення в роботах провідних учених-економістів України, таких як, Юхновська Ю.О. [7], Фурман Б.В. [5], Ю. С. Цал-Цалко [6], Бутинець Ф.Ф. [1], Н. О. Томілова [4], Собченко А.М. [3] та інші. Перехід вітчизняних підприємств до нових умов господарювання зумовив перегляд положень та розроблення нових підходів до питань обліку витрат в рослинництві.

Метою статті є дослідження обліково-аналітичного забезпечення управління витратами в рослинництві підприємств з метою його систематизації та удосконалення.

Викладення основного матеріалу. Рослинництво є однією з основних специфічних галузей сільськогосподарського виробництва. На процес відтворення засобів у рослинництві суттєвий вплив має сезонний характер виробництва, зокрема невідповідність періоду понесення витрат і періоду виходу продукції. [5].

В цілому, витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками),

за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [6].

Витрати на вирощування сільськогосподарських культур здійснюються протягом тривалого періоду, а продукцію отримують у момент біологічного дозрівання рослин. Тому бухгалтерський облік повинен чітко розмежувати витрати за роками: витрати під урожай поточного року і витрати під урожай майбутніх років. Крім того, аналітичний облік виробничих витрат можна організовувати також за видами виробництв і культурами, за основними статтями витрат, а також за внутрішньогосподарськими підрозділами [5].

Система витрат на підприємстві, що працює в умовах ринку, є основою всієї системи її управління, оскільки саме тут накопичується вся інформація про фактичні витрати, а значить, створюються основи для визначення фактичного прибутку. Методика виявлення виробничого результату (прибутку або збитку) від реалізації (продажу) продукції (робіт, послуг) визначається методикою обліку витрат і калькулювання собівартості. Тому ефективна господарська діяльність неможлива без раціональної організації бухгалтерського обліку витрат. У системному бухгалтерському обліку збирається й відображається інформація, що є достовірною завдяки документальній обґрунтованості кожної господарської операції, за допомогою якої можна всебічно охарактеризувати фінансово-господарську діяльність організації, визначити відповідальність за здійснені витрати [7].

Сьогодні питання обліку та контролю витрат з метою зниження собівартості продукції знаходяться поза увагою керівників підприємства та бухгалтерів. Забезпечити рентабельність роботи підприємства, у першу чергу, прагнуть за рахунок високих відпускних цін, а не за рахунок економії витрат виробничих ресурсів. Однак це ненадійний і безперспективний спосіб вирішення проблем виживання підприємства [1, с. 308].

Витрати в рослинництві обліковують за статтями, які підприємство визначає самостійно і затверджує наказом про облікову політику, зокрема : витрати на оплату праці; насіння та посадковий матеріал; паливо й мастильні матеріали; добрива; засоби захисту рослин та тварин; роботи і послуги; витрати на ремонт необоротних активів; інші витрати на утримання основних засобів; інші витрати; непродуктивні витрати; загальновиробничі витрати [2].

Для обліку витрат і виходу продукції рослинництва сільськогосподарське підприємство використовують рахунок 23 "Виробництво", субрахунок 231 "Рослинництво". Це активний калькуляційний рахунок, за дебетом якого відображають витрати на виробництво, а за кредитом - вихід продукції. Протягом року записи по дебету і кредиту обліковують наростаючим підсумком, тобто в поточному році дані субрахунку відображаються розгорнуто. Тільки в кінці року визначають залишок по рахунку, який відображає суму незавершеного виробництва продукції рослинництва. Особливістю виробничого процесу вирощування продукції рослинництва є наявність незавершеного виробництва. Отже, в обліку існує необхідність достовірно розмежовувати витрати і отримувати відповідні підсумкові дані за суміжними роками виробництва, за основними видами і групами культур, за основними видами робіт, що виконуються, за статтями (елементами) витрат, за підрозділами господарства.

Аналітичний облік за субрахунком 231 «Рослинництво» ведеться за видами виробництв, за статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється, за

підрозділами підприємства та центрами витрат і відповідальності. Для обліку субрахунку 231 «Рослинництво» в умовах застосування журнально-ордерної форми передбачено ведення Звіту № 5.5 с.-г. про витрати та вихід продукції, підсумкові дані якого переносяться до Зведеної відомості № 5.10 с.-г., а потім в розрізі синтетичних рахунків (субрахунків) переносять до Журналу-ордеру № 5 В с.-г.

Організація синтетичного та аналітичного обліку витрат виробництва повинна забезпечити: відображення всіх проведених операцій щодо витрат, відповідний розподіл витрат за об'єктами обліку і об'єктами калькулювання, визначення собівартості продукції, своєчасне отримання необхідної інформації для потреб управління [3].

На організацію обліку виробничих витрат впливають різноманітні фактори, основними з яких є: види діяльності, характер виробництва, структура управління, розмір підприємства, особливості технології та організації виробництва.

Організація обліку витрат на сільськогосподарському підприємстві повинна бути організована за такими принципами [2]:

- облік витрат і калькулювання собівартості продукції повинен бути організований із застосуванням нормативного методу обліку витрат;
- документування витрат в момент їх здійснення, відокремлене відображення витрат за нормами і відхиленнями від норм витрат ресурсів і оплати праці;
- всі витрати, які відносяться до виробництва продукції даного періоду, повинні бути включені до її собівартості;
- всі витрати через систему рахунків бухгалтерського обліку повинні бути згруповані за об'єктами обліку витрат і статтям витрат;
- собівартість продукції калькулюється на основі даних бухгалтерського обліку витрат, що потребує ідентифікації об'єктів обліку витрат з об'єктами калькулювання.

Висновки. Таким чином, облік витрат в рослинництві побудований таким чином, щоб мати змогу щомісячно узагальнювати витрати за окремими видами робіт, за культурами або їх однорідними групами, а в кінці року обчислювати фактичну собівартість продукції. Така структура обліку вможливує контроль за відповідністю витрат обсягам робіт в рослинництві, якості й термінам їх виконання, за кількісним вимірюванням (в натуральних і вартісних показниках) виходу продукції сільськогосподарських культур. Впровадження в практику сільськогосподарських підприємств запропонованих пропозицій сприятиме більш точному віднесенню витрат на об'єкти калькулювання, що дозволяє формувати достовірну собівартість готової продукції та забезпечити управління витратами виробництва.

Список використаної літератури:

1. Бутинець Ф.Ф. та ін. Бухгалтерський управлінський облік: навч. посібн. для студ. спеціальностей 7.050106 «Облік і аудит» / Ф.Ф.Бутинець, Л.В.Чижевська, Н.В.Герасимчук – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 448с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO16.aspx>
3. Собченко А.М. Особливості організації обліку витрат на виробництво продукції рослинництва / А.М. Собченко / Економіка і суспільство. – 2016. – Вип. 2.

– с. 744-748.

4. Томілова Н. О. Особливості організації обліку витрат на виробництво продукції кормових культур: аналіз та оцінка. / Н. О. Томілова // Науковий вісник НУБІП України. - 2013. - Вип. 181(3). - С. 250-256.

5. Фурман Б.В. Управління витратами у системі стратегій аграрних підприємств / Фурман Б.В., Недбалюк О.О. // Матеріали конференції: Перспективні питання світової освіти — 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/36_PVMN_2012/Economics/12_123162.doc.htm

6. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства / Ю. С. Цал-Цалко. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 656 с.

7. Юхновська Ю. О. Організація обліку витрат і калькулювання собівартості в будівництві / Ю. О. Юхновська, В. А. Ляшенко // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. - 2013. - № 1. - С. 110-113.

References:

1. Butynets, F.F. Chyzhevska, L.V. and Herasymchuk, N.V. (2000), Bukhgalterskyi upravlinskyi oblik [Accounting Management Accounting], ZhITI, Zhytomyr, Ukraine, p.448.

2. The Ministry of Finance of Ukraine (1999), Order of the Ministry of Finance of Ukraine "On Approval of (standard) accounting 16 "Expenses", available at: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO16.aspx> (Accessed 2 april 2014).

3. Sobchenko A.M. (2016), Osoblyvosti organizacii obliku vytrat na virobnyctvo produkcii roslыnnyctva [Features of organization of account of charges on the production of goods of plant-grower]. Ekonomika i suspilstvo. Vip. 2, 744-748.

4. Tomilova N. O. (2013) Osoblyvosti organizacii obliku vytrat na virobnyctvo produkcii kormovix kultur: analiz ta otsinka [Osoblyvosti organizations of account of charges on the production of goods of green crops: analysis and estimation]. Naukovij visnyk NUBIP Ukraini, vip. 181(3), s. 250-256.

5. Furman, B.V. and Nedbalyuk, O.O. (2012), "Cost management system strategies farms", Publishing house Education and Science s.r.o. [Online], available at: http://www.rusnauka.com/36_PVMN_2012/Economics/12_123162.doc.htm (Accessed 7 april 2014).

6. TSal-TSalko YU. S. (2002) Vytraty pidpriemstva [The cost of the enterprise]. Kyiv: TSUL.

7. Yuxnovska Yu. O. and V. A. Pyashenko (2013) Organizaciya obliku vytrat i kalkulyuvannya sobivartosti v budivnictvi [Organizaciya to the account of charges calculation of prime price in building]. Derzhava ta regioni. ser.: Ekonomika ta pidpriemnistvo, 1, 110-113.

ДУБОВЕНКО Ніна Василівна – магістр Житомирського національного агроекологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-аналітичне забезпечення управління витратами в рослинництві.